

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ**

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Кваліфікаційна робота

ступеня вищої освіти “магістр”

Виконав: студент 2 курсу 211.1 групи

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної (наукової)
програми «Початкова освіта»

Демченко Віталій Віталійович

Керівник: к.с.н., доцент Валуєва І.В

Рецензент: к.псих.н., доцент
Казаннікова О.В

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	
1.1. Іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів початкової школи як проблема педагогічної теорії і практики.....	8
1.2. Категоріально-понятійний аналіз проблеми дослідження.....	17
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ГРИ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	
2.1 Використання комунікативних ігор у методиці викладання англійської мови під час формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.....	23
2.2 Основні етапи підготовки рольових ігор та використання ігрових вправ комунікативного спрямування на заняттях з англійської мови...	29
2.3 Експериментальне дослідження та залучення комунікативних ігор на заняттях з англійської мови.....	34
2.3.1 Констатувальний етап.....	39
2.3.2 Формувальний етап.....	40
2.3.3 Контрольний етап.....	42
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Статус дослідженості проблеми та її актуальність. Сучасна модель освіти окреслює новий тип існування і розвитку людини у культурному середовищі, яка у сьогоденні визнається основною складовою, котра сприяє розвитку сучасної цивілізації, що знаходить відображення у всіх сферах діяльності людини. У сучасних реаліях процесів глобалізації в сфері освіти, коли Україна обрала рух у напрямі до європейської моделі надання освіти, перед вітчизняною спільнотою науковців стають питання розвитку та вивчення компетентностей та компетенцій, котрі обґрунтовуються такими європейськими документами, котрі визначають якість та порядок надання якісної освіти:

- Рекомендації Ради міністрів Європейського Союзу «Про сучасні мови» (1998р).
- Декларація (всесвітня) щодо вищої освіти ст. XXI (1998р);
- Сорбонська декларація про узгодження між структурами систем у вищій освіті у європейських країнах (1998р);
- Загальноєвропейські рекомендації по мовній освіті (2001р);

Та більш сучасні документи, такі як: «Закон України «Про вищу освіту» (2017р)» та Концепція «НУШ» (2018р).

Запровадження нових процесів – «штовхає» українців до глобального перегляду власного соціального та культурного середовища, що визначає потребу у формуванні складу конкурентоспроможних та компетентних, а також фундаментально загартованих у професійному плані працівників. Формування іншомовної компетентності майбутніх педагогів молодшої школи в українській науці безпосередньо у практиці на сьогоднішній день має помітне значення у сфері соціальних зв'язків, а із входом України до загальносвітового співтовариства та змінами

соціокультурного ладу у нашому суспільстві, а також щоразу більшою доступністю Української культури і можливістю взаємообміну та комунікативного обміну між різноманітним культур, в Україні, та за кордоном. Питанням прогресу у культурних процесах сучасної освітньої структури систем займалися багато відомих вчених: Дж. Беррі, Н. Касаткіна. (за напрямком новітніх стратегій у освіті); П. Дасен, Ю. Плиск та Й. Пуртінг (за напрямком професійної культури особистості); Бех І., Бондаревська О. (за напрямком культури особистісноорієнтованих взаємодій в сучасній освітній системі) та багато інших.

Необхідність формування іншомовної комунікативної компетентності учителів початкових класів викликана, в більшості випадків такими суперечностями:

- вимоги, що можуть висуватись до іншомовної компетентності учителів початкових класів на початкових етапах входу України до освітнього простору Євросоюзу, та якість підготовки спеціалістів у закладах освіти під час процесу вивчення дисциплін за фахом;
- усвідомлення значущості формування іншомовної компетентності учителів початкових класів в науці, а також недостатня кількість нових розробок у згаданій сфері;
- особистісні потреби студентів у покращенні власних навичок комунікативної компетентності а також значна обмеженість можливостей у процесі підготовки за фахом;
- необхідність додання мовленнєвого пазла до освітньокваліфікаційних характеристик молодих вчителів, слабка ресурсна забезпеченість у зазначеному процесі в схемі фахової підготовки молодого педагога в університеті.

Актуальність в дослідженні «Методичні підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх вчителів

початкової школи» обумовлено необхідністю сучасного розроблення та удосконалення шкільного курсу відповідно до:

- реформи освітньої структури, головною задачею яких є формування учнівської мовленнєвої компетентності;

- актуальних досліджень лінгвістичних напрямків, спрямованих на вивчення прагматичного та когнітивного рівня мовної особистості, необхідних для мовленнєвого розвитку учнів на загальному рівні.

Необхідність вирішення окремих суперечностей та актуальність проблеми зумовили вибір теми дипломної роботи: «Методичні підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх вчителів початкової школи».

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та перевірка технології формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Мета дослідження визначає такі завдання:

- аналіз сучасних методологічних підходів до вирішення проблеми формування комунікативної компетентності молодих учителів початкових класів у процесі набуття знань за фаховими дисциплінами;
- з'ясування змісту і структури комунікативної компетентності студентів, майбутніх учителів початкових класів;
- обґрунтування педагогічних умов формування у процесі вивчення предметів, за фахом;
- розробка і експериментальна перевірка технології формування комунікативної компетентності студентів, за майбутнім фахом.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів у вищих освітніх установах.

Предметом дослідження – педагогічні умови та технологія формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Методи дослідження. Для вирішення задач дослідження, перевірки та аналізу результатів використовується комплекс наукових методів: теоретичні: аналіз; узагальнення; систематизація наукових даних для здійснення обґрунтування теоретичної бази та методології дослідження; спостереження. Графічні – для наочного ілюстрування.

А також метод експертної оцінки, для обґрунтування педагогічних умов формування комунікативної компетентності студентів.

Практичне значення роботи містяться у наступному:

- визначити, як на процес формування комунікативної компетентності студентів впливає система педагогічних умов та технології;
- вдосконалити змістове наповнення поняття процесу підготовки майбутніх фахівців, учителів початкових класів;
- уточнити сутність поняття «формування іншомовної комунікативної компетентності молодих учителів початкової школи» як розвитку накопичених мовленнєвих умінь, навичок і знань спілкування іноземною мовою з одночасним формуванням оцінки саморозвиненості, набутої компетентності та позитивного мислення, щодо майбутніх практик.

Гіпотеза дослідження: теоретично обґрунтовану технологію формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів та педагогічні умови доцільно використовувати для збільшення рівня ефективності процесу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Апробація роботи: матеріали дослідження було висвітлено у статті «назва» у збірці студенської науково-практичної інтернет-конференції

«Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи»

Структура роботи:

Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, додатку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

1.1 Іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів початкової школи як проблема педагогічної теорії і практики

Виходячи з поставлених перед дослідником завдань, об'єкта і предмета наукового пошуку, методологія дослідження розглядається науковцями різними способами. Досліджуючи формування комунікативної компетентності майбутніх учителів, в основу обраного шляху у дослідженні пропонують покласти компетентнісний та особистісно орієнтований підходи. Проте провідним, зазвичай, визначається науково-методичний підхід.

Проводячи дослідження мовленнєвої компетентності учнів молодших класів, практики, зазвичай, пропонують розглядати їх на фоні системного підходу, шляхом здійснення реформ у загальноосвітній школі, таких як: орієнтовану на особистість, розвивальну, це зумовлюється новими потребами цивілізованого українського суспільства. На сьогодні лінгвістичні відомості вже не розглядаються як самостійний предмет до вивчення, а є умовою і повноцінним засобом формування і розвитку комунікативної компетентності, також розвитку творчих здібностей школярів, самостійного мислення і т.д.

В основу роботи про особливості формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів початкових класів, студентів ЗВО було покладено компетентнісний та системний підходи, у поєднанні з традиційними та інноваційними шляхами забезпечення цієї методики, в процесі здійснення аналізу іншомовної комунікативної компетентності

зазвичай використовують методологічний підхід, а також холістичний і психолінгвістичний, окреслюючи шляхи формування комунікативної компетентності в основі котрих покладено принципи та методи психолінгвістики.

Загальний огляд робіт на обрану нами теми дає право стверджувати, що вчені здебільшого зосереджують свою увагу на компетентнісних засадах професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, роздивляючись мовленнєву компетентність, як одну із основ загальної професійної компетентності. Перелік науковців, котрі займаються цією проблемою дуже великий, частково дослідження, котрі проводились в цій сфері задіяні в цій дипломній роботі, а дослідники, котрі займались цими питаннями зазначені у списку використаної літератури.

Вибірковий аналіз джерел дає безпосередню змогу встановити наступне:

- зазвичай науковцями, для окреслення методології формування іншомовної комунікативної компетентності використовують компетентнісний, рідше – особистісноорієнтований підхід;
- У більшості випадків мовленнєва компетентність розглядається дослідниками в сукупності з окремими компетентностями – комунікативна, мовна, лінгвістична тощо;
- дуже рідко використовується альтернативний варіант для безпосереднього формування іншомовної комунікативної компетентності і переважно застосовується для окреслення особливостей мовленнєвої діяльності учнів або студентів;
- у педагогічних дослідження лінгвістичні аспекти іншомовної комунікативної компетентності використовуються у разі звернення вчених до проблем формування зазначеної компетентності у майбутніх учителів.

Як можна побачити з аналізу наукових джерел, методологія нашого педагогічного дослідження будується сукупністю декількох підходів, котрі у сукупності створюють загальне методологічне поле, на котрому побудована наша дипломна робота. Виходячи з проблеми, об'єкта а також предмета цього дослідження, було визначено найбільш вагомі методологічні підходи для її аналізу:

Компетентнісний, за котрим мовленнєва компетентність майбутніх учителів початкових класів розвиватиметься як одна зі складових загальної професійної компетентності педагога. Також мовленнєва компетентність, за принципом системності, окреслюється як окрема складова в загальній системі компетентності майбутніх вчителів. При застосуванні компетентнісного підходу вагомими стають такі поняття, як:

- компетенції;
- компетентності;
- професійна компетентність;
- комунікативна компетентність тощо [8, с 108].

Діяльнісний. В рамках вищої освіти сенс має також казати про особистісно-діяльнісний підхід, оскільки формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів початкових класів відбуватиметься в індивідуальний спосіб – все залежить від початкового рівня компетентності при вступі до закладу вищої освіти, та залежить від динаміки розвитку ЗУН під час професійної підготовки.

Соціолінгвістичний, завдяки йому ми можемо виокремити специфіку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх педагогів, а також місце і роль дисциплін за фахом у процесі формування зазначеної компетентності, окреслити комунікативний контекст іншомовної комунікативної компетентності.

Потреба у використанні компетентнісного методу зумовлюється предметом дослідницького пошуку в нашій роботі.

На сьогоднішній день активно ведуться розробки компетентнісних засад освітнього процесу не лише на рівні вищої освіти, а й середньої і навіть початкової. Саме тому, формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів, як процес зазвичай має багаторівневу структуру, а мовленнєва компетентність – показник сформованості загальної компетентності студента та майбутнього вчителя. Особливою рисою формування іншомовної комунікативної компетентності педагога випадку нашого дослідження є те, що з одного боку йдеться про іншомовну компетентність і про мовленнєву компетентність загалом – рідної мови, яка є основою комунікативної компетентності педагога у фаховій діяльності. На зміну вже традиційній знаннєвій моделі прийшла компетентнісна, котра передбачає формування ЗУН, необхідні для опанування майбутнім викладачем. Компетентнісний підхід останнім часом все частіше протистоїть застарілим формам у системі оцінювання професійній підготовці, при управлінні освітнім процесом тощо (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Компетентнісний підхід у порівнянні з традиційними характеристиками здійснення організації навчального процесу

Компетентнісний підхід втілюється у життя в системі професійної підготовки основується на кількох базових принципах, серед котрих найважливішим вважається принцип «освіта для життя», що реалізується на основі оволодіння майбутніми педагогами соціально- та професійноважливими вміннями, навичками та знаннями. До складу навичок входять базові мовленнєві вміння та навички іншомовного мовлення і його розвитку. Це забезпечує якісне формування загальної професійної компетентності майбутніх учителів як основи у їх професійній самореалізації та будуванні успішної кар'єри сфері освіти.

Крім того, значущим є принцип самооцінювання. Адекватною самооцінкою рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх педагогів у процесі вивчення фахових дисциплін дає можливість раціонально здійснювати планування та подальший розвиток як у навчальному процесі, так і під час професійної діяльності. Принцип наглядно демонструє рефлексивний компонент сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Для того, щоб забезпечити цілісність та єдність важливим є принцип єдності відповідальності і мотивації. Він показує осмисленість своєї навчальної діяльності та відповідальність за результат цієї діяльності. Іншомовна комунікативна компетентність майбутнього педагога тісно пов'язується з рівнем мотивації до росту означеної компетентності у студента, а також усвідомлення ним значущості власної іншомовної комунікативної компетентності для задіяння її у майбутній професії педагога. Академіком Ничкало Н., було виділено декілька принципів, котрі допомагають формуванню комунікативної компетентності викладачів початкової школи:

- Принцип зв'язку професійної підготовки з майбутньою професійною діяльністю. Він спричинює реальне наближення студента до умов обраної професії, його педагогічної практики як учителя початкових класів.

– Принцип індивідуалізації навчання, за ним весь процес професійної підготовки ґрунтується на урахуванні особистісних інтересів студента, розкритті його творчого потенціалу.

– Принцип комунікативності. Завдяки йому учитель може зосередити увагу на спонтанному мовленні учня, вільному вираженні своїх думок (як рідною так і іноземною мовою), вдосконаленні лексичних навичок майбутніх педагогів.

Формування іншомовної комунікативної компетентності є неможливим на засадах компетентнісного підходу, без активної мовленнєвої діяльності студентів у процесі вивчення дисциплін за фахом. Тому іншим провідним методологічним підходом було визначено діяльнісний, котрий було розроблено у вітчизняній педагогіці, в першу чергу, у площині організації навчальної діяльності учнів середньої школи, а згодом і студентів вищих навчальних закладів. Значущість цього підходу для проблеми нашої роботи пояснюється ще і тим, що він дуже тісно пов'язаний з основними принципами освіти (такими, як базова складова відбору навчальних дисциплін, вчасності, фахових), та з особливостями кожного із студентів враховуючи їхню індивідуально-психологічну ідентичність (що є основою реалізації основних психічних процесів людини у її сфері діяльності).

Діяльність є способом комунікації із зовнішнім та внутрішнім світом у вигляді двох процесів опредмечення і розпредмечення, що має безпосереднє відношення до мовленнєвої діяльності та іншомовної комунікативної компетентності. Див. рис. 1.2.

Рис. 1.2. Основні діяльнісні процеси та їх зв'язок з мовленнєвою діяльністю майбутніх учителів початкових класів

У системі діяльнісного підходу особливе значення набуває мовленнєва діяльність на діалогових засадах – і в, безпосередньо, методологічному, і в дидактичному (як вид навчального процесу) відношенні, і в методичному (як методика пізнання фахових дисциплін мовної направленості),. Специфіка діалогового підходу у формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів полягає у застосуванні ефективних методик діалогової взаємодії:

- на рівні заохочення – як спосіб мотивації до активного діалогу серед учасників іншомовної мовленнєвої взаємодії;
- на рівні діяльності – як спосіб перевірити рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності у процесі діалогової діяльності;

– на рівні когнітивному – як спосіб збагачення словникового запасу та інформації про іноземні мови у формі інтерактиву;

– на рефлексійному рівні – як можливості адекватної оцінки свого рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності під час діалогової взаємодії в процесі професійної підготовки.

Соціолінгвістичні характеристики проблематики окресленого дослідження співвідносяться з двома основними правилами соціолінгвістики, а саме: мовною ситуацією та мовною політикою. Тож, якщо предметом дослідження являється формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, для нас, передусім, стоятиме мовна ситуація, оскільки вона піддається створенню під час проведення дисциплін за фахом, окрім того діяльності з майбутніми фахівцями в позааудиторний час. Важливі для нашого дослідження терміни – “мовна особистість”, “іншомовна комунікативність”, “практичне використання мови”, “вторинна мовна особистість”, “рідна мова” та “іноземна мова”, “міжкультурна комунікативність” безпосередньо зв’язані з соціолінгвістикою. Наприклад, у психолінгвістиці мовна особистість трактується як носій сукупності здатностей та умінь, що зумовлюють сприйняття, аналіз та інтерпретацію текстів та висловлень. Наукова література з лінгводидактики визначає мовну особистість як носія мови, котрий “володіє структурою лінгвістичних знань, відтворює мовленнєву діяльність, уміє активно працювати зі словом, піклується про мову і сприяє її прогресу. Важливе значення в контексті соціокультурного підходу має визначення рідної та іноземної мови. Описані поняття мають досить видатний міждисциплінарний характер; так, рідна мова найчастіше окреслюється як мова, яку особа вивчає найперше та створена рідними по крові поколіннями. Водночас це поняття не може бути

трактоване так однозначно; так, діти нерідко вивчають одночасно дві мови (у сім'ях зі змішаним етнічним та мовним компонентом); у конкретні періоди розвитку української державності, наша рідна (українська) мова не вивчалась першою (особливо в великих містах пріоритетною значилась російська мова). Натомість іноземних мов, які вивчає людина, може бути кілька, що пояснюється умовами в соціокультурному середовищі, професійними критеріями (вимогами), індивідуальнопсихологічними ознаками особистості (мотивацією, специфікою роботи психічних процесів та спрямованістю).

Отже, можемо затвердити, що методологічну основу проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів складають 3 підходи – компетентнісний, діяльнісний та соціолінгвістичний, вони надають можливості розвитку мовленнєвої компетентності, як частки загальної професійної підготовки майбутнього учителя, а також структурують і дають змогу увиразнити специфіку комунікативної компетентності у навчальному процесі.

Таким чином, компіляція визначених наукових підходів дозволяє спроектувати оптимальну взаємодію методик та методів дослідження, а також – низку умов для формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів, та створити технологію її формування для ефективного проведення експериментальної роботи.

1.2 Категоріально-понятійний аналіз проблеми дослідження

Наукове дослідження зобов'язане завершуватись структуруванням нових знань про предмет чи об'єкт явища, що досліджується, оскільки, воно, безпосередньо, є особливим типом наукового досліджування світу.

Початковий етап здійснення – створення бази педагогічного дослідження. Науковий категоріальний апарат містить:

- формування нових гіпотез;
- розбір актуальності мети, предмета та завдання досліджень;
- перелік основних понять про дослідження.

В науковому дослідженні існують свої базові категоріальні поняття (найбільш загальні), які можна сформулювати ключовими словами. Один і той ж самий об'єкт дослідження, як правило, трактується по різному, через відмінність у точках зору вчених науковців, тому близькі за проблематикою теми можуть суттєво відрізнятися по змісту. Тому і утворилось таке поняття, як індивідуальний-дослідницький підхід.

Враховуючи всі фактори, які були задіяні при вирішенні проблеми дослідженого питання, нами був визначений список головних понять, які потребують обґрунтування у відрізку проблем у формуванні мовленнєвої компетентності майбутнього учителя початкових класів:

1. Поняттям компетентності як основою при перевірці підсумку профпідготовки майбутнього учителів початкових класів в ВНЗ.
2. Поняття «мовлення» та «компетентність» як база для уточнення мовленнєвої комунікативної компетентності.
3. Категорія «мовленнєвої комунікативної компетентності» котра є ключовим запитом в темі поточного наукового дослідження.
4. Поняття «мовних комунікацій», «мовця» та «мовленнєвої діяльності» котрі є допоміжними у ключових категоріях нашої роботи.
5. Категорії «утворення іншомовної комунікативної компетентності майбутнього учителя початкових класів» є

підсумковим для повного категоріального аналізу нашого дослідження.

6. Поняття «фахових дисциплін» є вихідним, для того, щоб визначити зміст профпідготовки майбутнього учителя початкових класів.

Базові педагогічні терміни за останні десятиліття поповнились новими, сучасними словами, до їх числа можна прирахувати і компетентність. Велика зацікавленість до досліджуваного нами поняття формується на базі провідних документів Європи, котрі регулюють освітню сферу, в них порядок у професійній підготовці змінюється зі знанневого на компетентнісний. У чому різниця? В новій структурі не достатньо вважати результатом підготовки сукупність набутих професійних ЗУН, в число важливих характеристик відносять: особистісні якості майбутнього фахівця, його стан, здатність до ефективного розв'язування професійних задач на хорошому рівні.

– рівні можливості – одне із головних питань для сучасної національної освітньої системи. Це умова потрібна для здобуття головних компетентностей усіма студентами, в незалежності від кінцевих результатів їхнього навчання, які, безпосередньо, будуть визначати якісний рівень особистого й професійного життя;

– всі країни, у яких підписані договори (європейського стандарту документи) термін «компетентності» одночасно передбачає ряд функцій для визначення рівня розвитку компетентностей.

– «ключові компетентності» не єдиний варіант словосполучення. У деяких європейських країнах більш поширений варіант «динамічні здібності», наприклад у Австрії; в Естонії вживається поняття предметно-базових та загальних компетентностей; в Угорщині – «цілі розвитку».

- модель освіти побудована довкола компетентності є базою для більшості країн Європейського
- союзу, не беручи до уваги деякі відмінності у трактуванні.

Європейські документи передбачають перелік усіх ключових компетентностей, котрі прямо відносяться до створення мовленнєвої комунікативної компетентності майбутніх учителів молодших класів.

Оскільки темою нашого дослідження передбачено вивчення проблеми розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів, набуває вагомого значення категоріальний аналіз терміну комунікації як міждисциплінарного та узагальнюючого, який ми використовуємо протягом педагогічного експерименту та в структурі регулярної викладацької діяльності з формування мовленнєвої комунікативної компетентності студентів. Комунікація є поняттям загальнофілософським, психологічним, педагогічним і займає провідну позицію в категоріально-понятійному апараті великої кількості наук гуманітарної направленості. Як одиниця філософської структури, комунікація стала категоріальною базою для прогресу комунікативної філософії, представники якої обґрунтовують думку про перехід від філософії свідомості до філософії комунікації. Для методології нашого дослідження комунікативна філософія важлива тим, що його об'єктом дослідження являється професійна компетентність вчителя початкових класів, який у процесі вивчення фахових дисциплін повинен здобути основи мовленнєвої комунікації, усвідомити вагомість відкритості для кожного елементу комунікації (у нашому випадку, безпосередньо, вчителів початкових класів й учнів, викладачів ЗВО й студентів). Науки гуманітарних направленостей трактують комунікацію як передачу повідомлення, обмін даними, як встановлення зв'язку за допомогою вербальних і невербальних форм. Найчастіше до головних способів комунікації відносяться формально-рольове (регламентоване

соцролями осіб задіяних в спілкуванні), ділове (основна мета якого - взаємний обмін інформацією ділового характеру, необхідною для конкретного виду діяльності), особистісне (яке націлене на розкриття глибинної структури характеру кожного з осіб комунікативного процесу) спілкування; також до цього списку можна долучити світське спілкування (в його системі фігурує інформація, яку варто висловлювати в кожній окремій ситуації згідно з загальноприйнятими в певній соціальній структурі (групі людей) норм і правил) та контакт масок (це одна із форм формального спілкування з виконанням конкретних ролей: чемності, байдужості, ввічливості і т.д). Для даного дослідження вагоме значення має поняття комунікаційних бар'єрів, через те, що вони виникають у майбутніх учителів початкових класів (в тому числі, іноземних мов) внаслідок неоднаковості рівня володіння іноземною мовою, і внаслідок недостатнього рівня ознайомлення з методологією викладання. Найбільш поширеними в середовищі студентів – майбутніх вчителів початкових класів – є наступні види комунікаційних бар'єрів:

- семантичні, що виникають у момент різночитання термінів, через наділення їх неоднаковою інтерпретацією;
- соціокультурні мовленнєвої комунікації, при наявності різнобіжностей у поглядах стосовно обговорюваної теми і складності у порозумінні в процесі спілкування іноземною мовою;
- взаєморозуміння, які формуються через наявність похибок у процесі мовленнєвої комунікації іноземними мовами;
- логічні, що з'являються на фоні різного рівня володіння іноземною мовою.

Для майбутніх учителів початкових класів значущими є всі зазначені нижче різновиди мовлення, див. рис. 1.3.

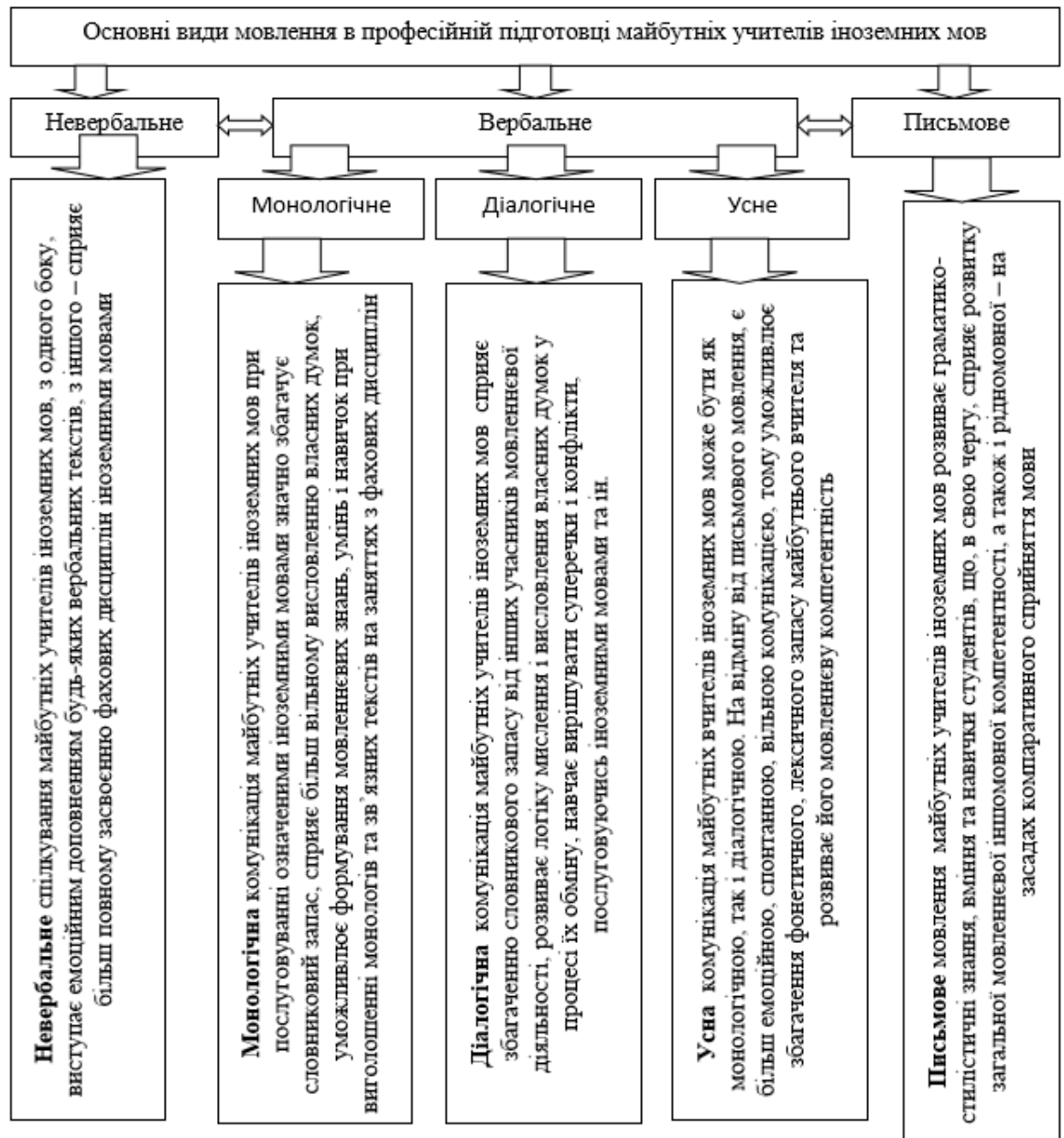

Рис. 1.3 Різновиди мовлення майбутніх учителів іноземних мов, що формуються у процесі вивчення фахових дисциплін та професійної підготовки

Отже, через відмінність у точках зору вчених науковців та різночитання термінів об'єкту дослідження, у ході роботи була встановлена необхідність провести категоріально-понятійний аналіз та задіяти індивідуальний-дослідницький підхід.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ГРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

2.1 Використання комунікативних ігор у методиці викладання англійської мови під час формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів початкових класів

Головна мета навчання англійській мові – вміння користуватись нею, як засобом комунікації. Причому спілкування розглядається як мотивована комунікативно-пізнавальна діяльність, яка спрямована на передачу певної інформації [19].

Як і всяка інша діяльність, – спілкування має кінцевий результат (продукт) і вимагає відповідної оцінки зі сторони учасників. Оцінка діяльності визначається кількістю і якістю кінцевого продукту. Для спілкування таким може виявитися рішення комунікативно-пізнавальної задачі.

Діяльність спілкування актуалізується в текстовій діяльності, яка припускає дії породження і інтерпретації текстів, що зв'язані з рецептивним (питання і аудіювання) і продуктивними (говоріння і письмо) видами мовної діяльності і носить діалогічний або груповий характер [7, с. 20].

Справжня комунікація можлива лише в тому випадку, якщо кожен із її учасників володіє частиною інформації, яка представляє інтерес для співбесідника, що робить необхідним усний обмін цією інформацією. Навчання спілкуванню повинно спиратись на принцип «інформаційної прогалини», суть якої зводиться до витягання або передачі певної інформації, якої не вистачає, або до обміну думками у зв'язку з нею. Суттєвою особливістю процесу спілкування є взаємодія комунікантів, що

повинно бути враховано при навчанні. дана взаємодія може мати подвійний характер. виникаючи на основі вербального взаємообмін, воно трансформується в спільну або індивідуальну операціональну (невербальну) діяльність, яка представляє собою результат взаємодії вербальної. В свою чергу, невербальна діяльність має свій результат у вигляді отримання кінцевого продукту [23].

Предметною основою навчання спілкуванню може стати будь-який зміст (у тому числі граматики, лексики або конкретна тема, яка вивчається в даний момент). причому обов'язковою умовою є вживання мови, в якій елемент спілкування домінує над іншими елементами навчання мови. в даному випадку навчальна діяльність наближається до реального використання мови. Навчання спілкуванню припускає повідомлення лінгвістичних знань, формування умінь, які пов'язані з пошуком і обробкою інформаційного матеріалу засобами іноземної мови, комунікативних умінь вербального (пов'язаних з видами мовної діяльності) і невербального типу (в тому числі за допомогою особливостей артистичного тренінгу).

Умови навчання спілкуванню потребують наявності мотиву комунікативної діяльності, який має особистий смисл для її учасників, мету комунікативної діяльності і комунікативної задачі, що пов'язані з отриманням кінцевого результату, ситуації спілкування і обумовлених нею соціальних ролей [21].

Комунікативна діяльність на занятті носить навчальний характер і повинна відповідати навчальним цілям і завданням. Цілеспрямованість навчальної комунікативної гри припускає використання знань, навичок і умінь, які потрібно розвивати, активізувати, закріпити або проконтролювати в студентів. Тому в ній повинен бути закладений відповідний алгоритм дій (операцій).

Успіх вирішення лінгвістичної задачі пов'язаний зі знанням мовного матеріалу (лексики, граматики, стилістики) і вмінням використовувати

його в мовній діяльності. Дана задача перетворюється в задачу комунікативну (обмін інформацією в процесі спілкування) і, нарешті, в задачу співробітництва (вербального і невербального) учасників комунікації, яка завершується дослідженням конкретного результату: одержанням необхідної інформації, заповненням таблиці, створенням спільного плану, проекту, креслення, малюнка, схеми. Важливо дотримуватися принципу поступового ускладнення завдань, задач і націлювати студентів спочатку на дії за зразком, потім на дії за аналогією і нарешті на самостійні дії творчого характеру. Гра може розглядатися і як інтелектуальна вправа, яка сприяє формуванню і розвитку відповідних інтелектуальних вмінь [39, с. 107].

У комунікативних іграх, як правило (але не обов'язково), припускається дія учасників від свого імені. Ігри будуються у відповідності до інструкції або правил, обов'язковими для виконання всіма учасниками.

Перед іграми можна використовувати комунікативні завдання, які націлені на практику спілкування з носіями мови (з іноземними однолітками). Ці завдання мають парний, груповий, індивідуальний або колективний характер і розраховані на різний строк виконання (короткострокові, довгострокові завдання).

Наведемо приклади комунікативних ігор, які можна використовувати на початковому етапі навчання.

1. Хованка

На столі розкладений набір різноманітних предметів, назви яких добре відомі, і для найпростішого опису яких, студенти мають достатній лексичний запас. Педагог говорить, що зараз ці предмети будуть зникати. Отже, для прикладу, на столі можуть знаходитися такі предмети: синій олівець, червона ручка, коричневий круглий гудзик, ложка, підручник, крейда, годинник.

Студент підходить до столу і уважно роздивляється предмети, після цього Викладач накриває їх будь-яким непрозорим полотном. Студент з заплющеними очима чекає або виходить з кімнати, а Викладач тим часом забирає один предмет зі столу і ховає. Коли студент повертається, викладач пропонує йому відгадати, якого предмета не стало. Для полегшення завдання, учасник може ставити таку кількість питань про предмет, яку вважає потрібним, а решта спостерігачів даватимуть відповідь:

Наприклад:

- Is it big? (Yes.)
- It is mechanism (Yes.)
- Is it red? (No.)
- Is it silver? (Yes.)
- Is it soft? (No.)
- Is it hard? (Not very hard)
- Can it draw? (No.) і подібне.

Коли студент назве загаданий предмет, викладач знімає покрив, щоб пересвідчитись, який саме предмет зник. У разі, якщо загадана річ була відгадана, вона дістається переможцю завдання. В іншому випадку річ знову потрапляє на стіл, але відгадуватиме вже інший учасник.

Звичайно цю гру можна ускладнити, заховавши предмет, що відгадали, в кімнаті. В такому випадку процес продовжується, але гравець тепер цікавиться місцезнаходження загаданого предмета. Як підказки використовують слова Cold і Warm.

- Is the pen under the chair (cold).
- Is the pen under the desk (warm).
- Is it near the window? (hot).
- Is it in the bag? (yes). [22]
-

2. Так/Ні

Ця гра сприяє розвитку вмінь у формуванні ствердних та заперечних відповідей на питання та сприймати на слух іноземну мову.

Ведучий має картки, котрі зображують, наприклад, військового, жінку-повара, кота, слона, автомобіль, навушники чи зброю. В свою чергу кожний гравець має два значка – білий та чорний.

Викладач демонструє одну з карток, котра має зображення, наприклад, військового, і сповіщає аудиторії ствердне речення, котре завершується питанням, чи відповідає твердження дійсності. Студент вислуховує та реагує. У разі, якщо твердження вважається істиним – він демонструє білий значок. Після цього потрібно висловити свою згоду.

Наприклад:

- Викладач (демонструє картку із твариною): This is a cat. He is pet. Is its possible?
- Учасник (показуючи білий колір): Yes, its true (or its possible).
- Викладач: He carries a backpack. Is it possible?
- Учасник (показуючи чорний колір): It isn't possible. Cats don't wear backpacks.
- Викладач (демонструє картку, на котрій зображено гвинтівку): This is the rifle. The rifle fires. Is it possible?
- Учасник (показуючи білий колір): Yes. Its possible
- Викладач: The rifle can run.
- Учасник (показує чорний): It's impossible. The rifle cannot run. І т.д. [22].

3. Відгадай сторінку

Цю гру використовують, щоб закріпити теми кількісних та порядкових числівників. Щоб її провести потрібно мати при собі паперові літературні видання, книжки чи журнали різні за кількістю сторінок.

Ведучий демонструє будь-яку із книжок учасникам та запитує: “Яку кількість сторінок містить цей підручник?”. Студенти в порядку черги можуть називати приблизну кількість. Переможе той учасник, котрий раніше інших озвучить правильну відповідь.

Таблиця 2.1

Ведучий: Take a close look at this text and try to guess how many pages there are. (Подивіться уважно на цей посібник та спробуйте відгадати кількість сторінок.)	
Учасники:	Ведучий:
<ul style="list-style-type: none"> – Thirty-one. (31) – Seventy-six. (76) – Sixthy-eight. (68) – Sixthy-nine. (69) 	<ul style="list-style-type: none"> – No, more. (Ні, більше.) – No, less than that. (Ні, менше) – You are very close to it. (Ні, ти близько до цього.) – Well done. You're perfectly right. (Молодець, ти відгадав!)

Інший та поскладлений варіант описаної вище гри передбачатиме необхідність відгадати порядковий номер відкритої викладачем сторінки книги. Але тепер учасник називає не тільки номер сторінки, а і свій порядковий номер в черзі на відповідь [8, с. 93].

Таким чином, комунікативні ігри забезпечують різноманітність мовних тем, що обумовлено самою ситуацією спілкування, яка припускає вступ до контакту, підтримку спілкування, реакцію на співрозмовника, формування своєї точки зору на фоні однієї, домінуючої теми переговорів. Якість мовної практики підвищується тому, що студенти використовують мовну форму на осмисленому рівні. До цієї мовної діяльності вони повинні бути готовими, тобто максимально володіти лінгвістичною, комунікативною і операційною компетентністю, знати відповідний матеріал та орієнтуватись в його структурі. Також необхідно

володіти гарним уявленням, прийомами актуалізації, володіти достатнім рівнем усного і писемного мовлення, а також бути здатним виявити самостійність і самоорганізацію при вирішенні комунікативно-пізнавальних завдань, що є показником інтелектуального рівня.

2.2 Основні етапи підготовки рольових ігор та використання ігрових вправ комунікативного спрямування на заняттях з англійської мови

Унікальний варіант регуляції поведінки особистості можна простежити під час рольових ігор. Людська діяльність - головний предмет рольових ігор. Процес мотивує мовленнєву діяльність учасників та супроводжує забезпеченню взаємному спілкуванню. Застосування рольової гри сприяє розвитку мисленнєво-мовленнєвої діяльності майбутніх спеціалістів. Формування вмій та навичок мовленнєвої направленості зобов'язано проходити в умовах, максимально схожих до природної (не фальшивої) комунікації, в той час процес навчання має будуватися на базі вирішення систем комунікативних задач за допомогою мовних інструментів.

Основними критеріями, які будують характер рольової гри, є наявність структурованого логічно побудованого сюжету, який повністю відповідатиме рольовим відношенням між учасниками гри та обраній комунікативній ситуації.

Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх вчителів диктує необхідність у навчанні спілкуванню у різних стилях:

- професійно-спрямованому;
- неофіційно-діловому;
- офіційно-діловому;
- Та повсякденному.

У зв'язку з цим зосереджена увага на імітаційно-моделюючі та комплексні ігри.

В реальному житті існує велика кількість ситуацій спілкування, де суб'єкт (говорячий), так само як і його співрозмовники, виступає в тій чи іншій соціальній ролі. Тому особливістю комунікативних імітаційно-моделюючих ігор на заняттях з іноземної мови є наявність в них різних ролей. Вони носять рольовий характер [13, с. 28].

Існує декілька видів імітаційно-моделюючих ігор: ситуаційно-рольова гра, ділова гра і комплексна, а також такий вид, як театралізація (драматизація, інсценування). Під театралізацією мають на увазі обігрування ситуаційної розмови (наприклад сцени) за вже готовим зразком, сценарієм, який написаний викладачем чи автором літературного видання. Текст читається студентами за ролями, вивчається напам'ять, а потім відтворюється дослівно. Головний акцент робиться спочатку на активізацію і закріплення лінгвістичного матеріалу, потім на формування певної поведінки, яка прогнозована сценарієм. В іграх-драматизаціях не має ігрового кодексу, це спонукає дослідників віднести цей вид гри до форми естетичної діяльності яка позитивно впливає на всіх учасників. Дієвими являються найпростіші драматизації: читання казки чи п'єси за закріпленими ролями [24, с. 89]

Театралізація покращує мотиваційне прагнення студентів до пізнання. Ситуаційно-рольові сценки допомагають учасниками виявити недоліки в мовній комунікації, а також прийти до свідомого та вмотивованого рівня спілкування.

Процес рольової гри стимулює удосконалення спонтанного спілкування, якщо вона динамічна та пов'язана з розв'язуванням певних комунікативних задач. Всі задіяні студенти бути зосереджені в умовах, за яких необхідно було виявити соціальні, пізнавальні сторони їхніх взаємовідносин.

Процес проведення та реалізації рольових ігор включає три основні етапи:

1. Підготовчий, до складу якого входить:

- введення учасників в рольову ситуацію, ознайомлення їх з запитаннями для обміркування або проблемою;
- ознайомлення з лінгвістичною структурою гри;
- тренування граматичних “споруд” та базових лексичних одиниць.

Окрім цього, студенти читають необхідний матеріал, додаткові тексти, аналізують і компілюють інформацію для кожної окремої ситуації.

2. Рольова гра: основні моменти.

Успіх запланованої комунікації обумовлений наявністю чітких та обгрунтованих рольових сценаріїв, задіяного реквізита і учасників гри. Структура карток для різних учасників відрізняється, тому що містить данні про конкретну дійову особу і вказує ймовірну лінію її поведінки. Наступний варіант може містити на одному боці мовну підказку, або (в іншому) — рольове розпорядження. Педагог на розсуд приймає роль ведучого чи одну із «другопланових» ролей для того, щоб мати змогу, не порушуючи комунікативної ситуації, втручатися в процес спілкування, стимулюючи активність «пасивних» учасників у даній взаємодії.

3. Заключний етап містить оцінку викладачем роботи студентів і, можливо, дискусію по даній проблемі [31, с. 17].

Поступове ускладнення ігор в рамках вивчення однієї теми, а також при переході від етапу до етапу має головною метою формування і розвиток різних інтелектуальних умінь. Даний процес супроводжується поступовим наростанням активізації розумової діяльності студентів, яка досягає своєї кульмінації в комплексній й рольовій грі. Цей вид гри наближає діяльність до реальних умов і забезпечує повну готовність (у тому числі лінгвістичну і комунікативну компетентність) вивчаючих іноземну мову до участі в практиці реального спілкування.

Послідовний перехід і вихід в практику раннього спілкування може здійснюватися за рахунок введення в гру носія вивчаємої мови і за рахунок поступового виключення умовностей із моделюючої навчальної ситуації. Таким чином, особливу силу набуває сума навчальної гри з практикою реального спілкування іноземною мовою. [31, с. 18]

Наведемо приклад рольової гри, яку можна використати у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів початкових класів.

Гра «Сусіди» («Neighbors: may I borrow..?»)

Мета: розвиток навичок діалогічного мовлення

Мовний матеріал: May I..?, some, any, висловлювання прохання.

Дидактичний матеріал: рольові картки, картки із зображенням різних продуктів.

Форма мовної взаємодії: групова (4-х осіб).

Хід гри:

1. Студенти діляться на групи, а кожна група на пари.
2. Кожна група знайомиться з рольовим завданням.

You are expecting important visitors tonight. You have been looking for them, but suddenly you find you have run out of a vital ingredient. It is Sunday and the shops are shut. You must borrow from one of your neighbors — the other people in your group. Remember to be polite. Explain why you need the ingredient so urgently (decide what you are cooking). If you cannot find what you want, you must think an alternative.

3. Учасникам гри роздаються набори карток із зображенням необхідних предметів. Наприклад, студенту А: You want: (some eggs, salt, flour, butter); студенту Б: You have lots of: (eggs, salt, butter, flour).

4. В процесі гри викладач приєднується до тієї чи іншої групи для контролю або активізації мовної активності студентів [27, с. 117].

Отже, рольові ігри та ігрові вправи, котрі розвивають комунікативні навички можуть бути використані на усіх етапах навчання. Вони вважаються найефективнішим засобом розв'язування проблем навчання спілкування іноземною мовою, а саме - методом мотивації до мовленнєвої комунікації. Під ігровими вправами розуміється такий вид діяльності, метою якого являється розвиток навичок і вмінь студентів та їх вдосконалення у різних задачах спілкування у різноманітних користування мовленнєвими або мовними діями (операціями), котрі у майбутньому стають важливими для студента. Навчальні ігри мають неохопний методичний потенціал, а саме - вони мотивують навчальну діяльність, утворюють емоційний і позитивний процес засвоєння нових знань, гарні умови для групової комунікації під час виконання ігрових та навчальних задач [4, с. 12].

Також на уроках англійської мови можна безпосередньо задіяти ігрові вправи комунікативного характеру:

Who will tell more?

Ціль вправи - розвиток навички усного монологічного спілкування.

Аудиторію поділяють на дві команди. Викладач в порядку черги задає питання студентам обох сторін про яку-небудь відому річ, подію чи факт. Учасники повинні дати відповідь у вигляді декількох структурованих речень на конкретну тему.

Наприклад: Викладач запитує: "What is Winter" Студент, до якого звернувся Викладач, повинен сказати декілька речень на тему "Winter".

Наприклад:

Winter is a season. It comes after autumn. It has three months. Such as: January, December, February. It is cold in winter. The sky is often gray. The trees are white." І т.д.

Команда одержує 1 бал за кожне правильно складене речення.

What is It?

Мета вправи - мотивувати до активації навичок вживання альтернативних питань. Викладач (перший обраний ведучий) виходить з аудиторії. Студенти задумують слово. Ведучий повертається та приступає до відгадування СЛОВА, будуючи лише альтернативні запитання. Кількість питань обмежена та узгоджуються до початку гри. Якщо ведучий не відгадав слово, на його місце обирають іншого [8, с. 419].

2.3. Експериментальне дослідження використання комунікативних ігор на заняттях з англійської мови

Отже, комунікативною грою є гра, котра демонструє досвід педагогів і теоретиків, одним з найефективніших методів вивчення матеріалу, використання котрого дозволяє зробити вивчення нового матеріалу цікавим для школярів. Використання комунікативної гри, задля розвинення умінь володіння усним мовленням - є недостатньо вивченою областю педагогіки. Окрім того не кожна гра може підходити для досягнення цієї мети. Відповідно вибір доречної гри - має бути одним з першочергових задач викладача іноземних мов. Він має проводитись із урахуванням мети, котру має переслідувати гра, можливостей її ускладнення та лексичної різноманітності гри. Обрані для проведення уроку комунікативні ігри мають відрізнятись від ігор, в котрі зазвичай грають діти, отже увага та фантазія стають другорядними, а основними стають спостереження та увага. Виходячи із специфіки гри під час навчання школярів іноземним мовам, викладач бере у свої руки хід гри та контролює його [3, с. 27].

Гільбух Ю.З. у своїх роботах описує заняття із задіянням комунікативних ігор і характеризує їх так:

- чітке вираження мотивації діяльності;
- добровільна участь і підпорядкування визначеним правилам;
- невизначений результат, це інтригує;
- більш висока виховна навчальна та розвиваюча результативність.

Протягом проведеного нами дослідження ми аналізували діючі підручники з іноземних мов початкової школи, навчальну програму. психолого-дидактичну літературу, і дійшли таких висновків:

1. Заняття іноземних мов у сучасності є немислимим без інтенсивності та вимагають від учня високого рівня уваги, концентрації та напруження сил.
2. Задіяння комунікативних ігор дає шанс зберігати високу працездатність та ентузіазм включно до закінчення заняття. Саме цьому індивідуального підходу, під час уроку з іноземної мови у початкових класах потребує комунікативна гра, котра має велику вагу для задіяння учнів у навчальному процесі[17, с. 7].
3. Для учнів початкової школи одним з основних мотивів вивчення - є активна участь (колективна чи індивідуальна) у прогресивній діяльності разом з однокласниками, завдяки чому дитина самозатверджується у колективі.
4. Комунікативна гра на занятті з іноземної мови застосовується як для вивчення нового матеріалу, так і для закріплення та перевірки знань учнів.

Головним чинником мотивації являються прийоми вивчення матеріалу, котрі задовольняють потребу учня у отриманні нового матеріалу, котрий вивчається, та різноманіття вправ до виконання. Використання різних прийомів вивчення сприятиме утворенню стійких слухових та зорових образів а також закріпленню мовних явищ у пам'яті, що підтримує інтерес і активність. Заняття з іноземних мов розглядаються з точки зору соціального явища, у котрому аудиторія - є певним соціальним середовищем, в котрому викладач та суб'єкти навчання

знаходяться у певних соціальних відносинах між собою, а учбовий процес - є взаємодією усіх присутніх в класі. Водночас успіх здобуття знань - є результатом колективного використання усіх можливих варіантів вивчення. А учні, котрі навчаються, мають вносити великий внесок у сам процес [31, с. 19].

Активізація учбового процесу є результатом використання комунікативних ігрових технологій. Отже, комунікативна гра - це новітній методичний прийом, котрий має відношення до групи активних способів вивчення практичного володіння іноземною мовою. Що є процесом умовного відтворення учасниками гри реальної ситуативної діяльності індивідів таким чином створює умови спілкування, як у реальному житті. Підвищення ефективності навчання новому матеріалові обумовлюється по-перше захопленням мотивації та збільшенням зацікавленості до матеріалу. А ігрова діяльність створює мотивацію для мовної діяльності, зважаючи на те, що студенти котрі вивчають матеріал приймають участь у ситуації і коли стає актуальною потреба у формуванні запитання, з'являється необхідність з'ясувати, сказати, довести, або поділитись інформацією з іншим. Учні на практиці переконуються у можливості використання мови як засобу спілкування у повсякденному житті.

Комунікативні ігри собою активізують людину та їх прагнення до створення контактів один з одним, також створюються умови у котрих усі учасники знаходяться в мовній взаємодії з іншими, що також дозволяє зруйнувати бар'єр, котрий зазвичай початково є між викладачем та учнем [15, с. 58].

Більшість часу в грі відводиться мовній практиці, але при цьому усі учасники процесу є максимально активними, тому що вони мають зрозуміти та запам'ятовувати репліки партнера і співвідносити їх із ситуацією, після чого сформулювати власну думку про те, наскільки вона є релевантною ситуації, котра склалась та цілям спілкування, а у висновку

коректно відреагувати. Комунікативні ігри зазвичай мають важливиий вплив на складання пізнавального інтересу школяра, та допомагають в усвідомленому вивченні іноземних мов. Водночас комунікативні ігри стимулюють розвиток таких важливих якостей, як вихованню відчуття знаходження у колективі, проявлення ініціативності та самостійність, а викладач в свою чергу направляє учбовий процес у правильне русло [11, с. 55].

На початку експериментального дослідження у роботі нами було висунено гіпотезу: Використання ігрових технологій під час ведення навчального процесу вивчення англійської мови у молодших класах позитивно впливає на показники запам'ятовування іншомовних слів та нового граматичного матеріалу.

Під час аналізу наукової літератури з проблем виконання педагогічних експериментів, було зроблено висновок, що у нашому дослідженні використовуватиметься метод експериментального навчання, котрий проводиться по схемі формуючого експерименту, що являється одним із різновидів природного експерименту. Як додаткові методи дослідження були обрані: метод бесіди та спостереження, а також метод анкетування.

Експеримент проводився на базі Херсонського Державного Університету у групах 321 та 421, спеціальності “Початкова освіта”, спеціалізація “Англійська мова”.

У проведенні дослідження було обрано дві групи студентів. Загальна кількість учасників експерименту - 17 людей, досліджуваних в експериментальній групі 10 студентів а у контрольній становила 7 студентів.

У процесі вирішення практичних завдань, котрі складають більшу частину заняття, варто пам'ятати, що незалежно від тематики навчального матеріалу у структурі кожного навчального завдання має містити в собі три частини:

1. пізнавально-мотиваційну або мотиваційно-спонукальну: що включає в себе постановку задачі, стимуляцію потреби та інтересу учнів до її успішного виконання;
2. основну або виконавчу частину, котра охоплюватиме підготовчі дії, які відбираються у відповідності до виду діяльності, котрий формується;
3. узагальнюючої або оціночно-коректувальної частини: вона включає в себе підбиття підсумків, це передбачає загальне оцінювання дій, котрі виконували учні в процесі вирішення конкретного завдання, формування у них відчуття завершеності вивчення відведеного матеріалу.

Заключна частина заняття (6 хв.) має залишити у студентів усвідомлення закріплення матеріалу та прогресу в навчанні. Необхідно залучати студентів до контролю над ходом навчальної діяльності, її корекції, оцінювання. Методи і прийоми, що використовуються викладачем на цьому етапі: організація парних і групових форм контролю, самоконтролю, самоаналізу, взаємоаналізу, самостійна корекція за взірцем, при допомозі виєладача, заповнення сторінок Мовного Портфеля. Також варто нагадати студентам про взаємодію зі школярами і на стадії завершення заняття у учнів потрібно обов'язково запитати, що вони робили на уроці, що навчилися говорити, читати, писати іноземною мовою, які моменти заняття їм особливо сподобались та запам'ятались, де вони зможуть застосувати набуті знання.

Дослідження, котре було проведено для виконання дипломної роботи виконувалось на базі Херсонського Державного Університету у кілька етапів. Під час першого, констатувального етапу, ми встановлювали рівень знань студентів, котрі приймали участь у дослідженні по обраній темі «Граматичні структури Present Indefinite (Present Simple) у 3 особі однини» у контрольній і експериментальній групах. На другому етапі, котрий називається формувальним,

було проведено констатувальний зріз. Для цього ми запропонували студентам комунікативну рольову гру для визначення їх досягнень у навчанні іноземної мови. А під час проведення третього етапу було встановлено рівень сформованості комунікативних навичок та вмінь.

2.3.1. Констатувальний етап

На початку констатувального етапу здійснення дослідження було встановлено, той факт, що контрольна та експериментальна групи не мають суттєвих розбіжностей у загальному уявленні теми заняття «Граматичні структури Present Indefinite (Present Simple) у 3 особі однини». Отже, нами було припущено, що групи рівні за розподілом досліджуваних та за ознакою котра ідентифікує сформованість або не сформованість уявлень щодо обраної теми.

Таблиця 2.3.1

Результати констатувального експерименту

Зміст роботи	Якість виконання знань	Кількість у %	
		Експериментальна група	Контрольна група
Сформованість комунікативних навичок	Правильно виконали завдання	30	43
	Допустили 1 помилку	30	28.5
	Допустили 2 помилки	30	28.5
	Не виконали завдання	10	0

Результати проведеного констатувального експерименту показали - більшість учасників як в експериментальному, так і в контрольному класах допустили 2 помилки. Таким чином, виходячи з підсумків констатувального експерименту стало видно, що у учасників необхідно

цілеспрямовано і систематично розвивати запам'ятовування іншомовних слів та граматичних конструкцій.

2.3.2. Формувальний етап

Для того, щоб визначити рівень сформованості у студентів знань з нової теми, ми провели констатувальний зріз. Для цього ми запропонували комунікативну рольову гру для визначення досягнень у навчанні англійської мови.

Ми запропонували студентам скласти запитання про щоденні справи англійських ровесників та їхні улюблені предмети з використанням вербальної опори — підстановчої таблиці.

Студенти по черзі складали запитання, а викладач допомагав їм сформулювати питання англійською мовою і записував їх на дошці біля малюнків із зображеннями англійських друзів (тобто. Викладач разом з учасниками складали підстановчу таблицю, але, на відміну від підстановчої таблиці підручника, вона відображає не думки автора підручника, а думки студентів), наприклад – див табл. 2.3.2

Таблиця 2.3.2

Does Dan	Like to eat spicy pizzas? Cut his hair every week? Clean his teeth twice a day? Often late? Help his friends? Tidy his room? Spend too much time playing computer games? Spend a lot of money?
----------	--

Далі студентам було запропоновано відповісти на дані запитання, записані на дошці, використовуючи граматичну конструкцію Simple Present.

Таблиця 2.3.3

Рівень сформованості комунікативних навичок в експериментальному класі в результаті проведення формувального експерименту

Зміст роботи	Якість виконання знань	Кількість у %	
		Експериментальна група	Контрольна група
Сформованість комунікативних навичок	Правильно виконали завдання	40	58
	Допустили 1 помилку	30	14
	Допустили 2 помилки	20	14
	Не виконали завдання	10	14

Як бачимо з показників таблиці, кількість учнів, які виконали завдання правильно збільшилась приблизно на 10%. З отриманих

показників, видно, що комунікативні ігри позитивно впливають на засвоєння знань з обраної теми.

Отже, підтверджують результати формувального експерименту ще раз вплив використання комунікативних ігор на ефективність запам'ятовування іншомовних слів та граматичних конструкцій.

2.3.3. Контрольний етап

Після перевірки результатів формувального експерименту був проведений контрольний зріз в експериментальному та контрольному класах та визначено рівень сформованості комунікативних вмінь та навичок. Після розрахунків ми отримали значущі розбіжності між показниками експериментальної та контрольної груп.

Таблиця 2.3.4

Результат контрольного експерименту

Зміст роботи	Якість виконання знань	Кількість у %	
		Експериментальна група	Контрольна група
Сформованість комунікативних навичок	Правильно виконали завдання	60	58
	Допустили 1 помилку	20	14
	Допустили 2 помилки	20	28
	Не виконали завдання	0	0

Таблиця 2.3.5

Порівняльна таблиця рівнів сформованості комунікативних навичок та вмінь

Група	Констатувальний експеримент						Контрольний експеримент					
	Вик. Прав.		Частков о прав.		Не вик.		Вик. Прав.		Частков о прав.		Не вик.	
	Кіль к.	%	Кіль к.	%	Кіль к.	%	Кіль к.	%	Кіль к.	%	Кіль к.	%
Контр .	3	4 3	4	5 8	0	0	4	5 8	3	4 2	0	0
Експе р.	3	3 0	6	6 0	1	1 0	6	6 0	4	4 0	0	0

Отримані результати дослідження ще раз підтверджують вплив педагогічних комунікативних ігор на ефективність запам'ятовування та використання іншомовних слів та граматичних конструкцій, адже, на нашу думку, емоційні та ігрові прийоми є необхідними елементами при навчанні англійської мови у школі.

Гіпотеза була підтверджена. У ході дослідження було визначено, що теоретично обґрунтовану технологію формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів та педагогічні умови доцільно використовувати для збільшення рівня ефективності процесу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

ВИСНОВКИ

У ході проведення дослідження ми дійшли наступних висновків. Комунікативно орієнтоване навчання англійської мови - це таке навчання, яке направлене на досягнення комунікативності іноземною мовою. Комунікативне спрямування передбачає застосування комунікативних способів, форм, прийомів, методів (у тому числі й комунікативного методу) в процесі навчання, направлено на досягнення комунікативності (спілкування) англійською мовою й організованого, як реальний процес спілкування. А навчання, організоване на засадах комунікативного спрямування є комунікативно орієнтованим. Вчені розрізняють дві фази розвитку комунікативного спрямування: функціонально-прагматичну; культурологічну.

Головною метою комунікативного спрямування до навчання англійської мови є формування іншомовної комунікативної компетенції, що означає спроможність людини здійснювати спілкування, як стадну багатокомпонентну динамічну цілісну мовленнєву діяльність, на характер якої можуть впливати різноманітні чинники. Метою комунікативного спрямування є сформування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів.

Комунікативні ігри концентрують увагу учасників на змісті, але при цьому забезпечують і часту повторюваність мовної форми, тренуючи усі види навичок і умінь (слухання, говоріння, читання, письмо). Комунікативні ігри мають високу ступінь наочності і дають учню можливість відчувати роботу мови як засобу живого спілкування, дозволяють активізувати мовний матеріал, що вивчається, в мовленнєвих ситуаціях, які моделюють реальний процес спілкування.

Комунікативні ігри забезпечують різноманітність мовних тем, що обумовлено самою ситуацією спілкування. Цілеспрямованість навчальної комунікативної гри припускає використання знань, навичок і умінь, які

потрібно розвивати, активізувати, закріпити або проконтролювати в учнів. Можна активізувати розумову діяльність учасників гри за допомогою створення комунікативної проблемної ситуації, вирішення якої потребує не тільки комунікативного характеру, але і пошуку і відбору відповідних мовних засобів для її здійснення.

Навчальна комунікативна гра в методичному плані є навчальним завданням, що включає мовне, комунікативне і діяльнісне завдання. У комунікативних іграх, як правило (але необов'язково), припускається дія учасників від свого імені. Ігри будуються у відповідності до інструкції або правил, обов'язковими для виконання всіма учасниками.

Застосування рольової гри сприяє комунікативно-діяльнісному характеру навчання, психологічному спрямуванню на розвиток мовленнєво-мисленнєвої діяльності засобами мови, яка вивчається, оптимізації інтенсифікації та розвитку групових форм роботи. Формування мовленнєвих навичок та вмінь повинно проходити в умовах, максимально наближених до природної комунікації, а сам процес навчання повинен будуватися на вирішенні системи комунікативних завдань за допомогою мовного матеріалу.

Ситуація рольового спілкування є стимулом до розвитку спонтанної мови. Учасники гри повинні бути поставлені в такі умови, за яких необхідно виявити соціальні, емоційні і пізнавальні сторони міжособистостних відношень. Основними параметрами, які визначають характер рольової ситуації, є наявність єдиного сюжету і рольових відношень між учасниками спілкування.

Отже, гіпотеза нашого дослідження є теоретично обґрунтовану технологію формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів та педагогічні умови доцільно використовувати, для збільшення рівня ефективності процесу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев, Н. А., 1997. Педагогические основы проектирования личностно- ориентированного обучения: автореф. дис. на соиск. ученой степени докт. пед. наук : спец. Екатеринбург., с.4.
2. Алексюк, А.М., Аюрзанайн А.А., Підкасистий П.І, та ін., 1993. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: навч. посіб. Київ: ІСДО. с.336.
3. Аминов, И. И., 2006. Психология делового общения. М.: Издательство: Омега-Л,. с.304.
4. Андрущенко В., Передборська І., 2009. Філософія освіти. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, с. 329 с.
5. Антонова, О.Є., 2003. Базові знання з педагогіки: становлення, розвиток, технологія формування: [монографія]. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т., с.208.
6. Афанасьєв, Ю.Л., 1997. Проблема філософсько-методологічного забезпечення формування професійної свідомості молодого фахівця. Філософія освіти в сучасній Україні: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. К.: ІЗМН,. с.192-194
7. Бобало, О. Ю., 2015. Комунікативні стратегії: навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів: Вид-во Львів. політехніки. с.344.
8. Волченко О. М., 2006. Формування комунікативної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. канд. пед. наук. К., с.261.
9. Гончарук, О., 2012. Мовленнєва компетентність – невід’ємна складова формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб.праць №5.,
10. Гуменникова Т.Р., 2002. Концепція особистості в українській класичній педагогіці. Науковий ві- сник Ізмаїльського держ.гум.ун-ту. – Ізмаїл: ІДГУ,. – Вип.13., с.186.
11. Гриньова, В. М., 1998. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти).Харків: Основа., с.300
12. Кузьміна, Н.В., Реан, А.А., 1993. Профессионализм педагогической деятельности: СПб., с.412.
13. Закір’янова І.А., 2006. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в про цесі

професійної підготовки. Автореф. дис. канд. пед. Ін-т вищої освіти АПН України. К., с.22.

14. Зданевич, Л. В., 2008. Методика використання творів живопису як засобу розвитку зв'язного мовлення дітей раннього віку. Дошкільна освіта: зб. наук. праць, № 3 (21), с.31 – 41.

15. Колкер Я. М., Устинова Е. С. Роль рідного мови в навчанні іноземній мові // ИЯШ. -2000. - №4.

16. Кочубей, Н., 2010. Характеристика інтерактивного навчання англійської діалогічної мови молодших школярів. Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. праць / за заг. ред. проф. Матвієнко О. В. К.: Вид. центр КНЛУ, . Вип. 42. с. 133–139.

17. Кратасюк, Л., 2004. Інтерактивні методи навчання: розвиток комунікативних і мовних умінь. Дивослово: наук. записок Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка №10. с. 2 – 3.

18. Новиков, А. М., 2006. Методология образования. 2-е издание. М.: «Эгвес».с.488.

19. Новиков, А. М., Новиков, Д. А., 2007. Методология. М.: СИНТЕГ. с.663.

20. Олійник, Л. І., 2003. Інтеркультура та формування лінгвосоціокультурної компетенції. Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. праць. Відп.ред. Н.М. Корбозерова. Вип.9. с.274-279.

21. Піроженко, Т. О., 2001. Сучасні підходи до мовленнєвого розвитку дитини. Дошкільне виховання. № 1. с.10 – 11.

22. Рыданова, И. И., 1989. Основы педагогики общения. Мн. с.279.

23. Розеншток-Хюссі О., 1994. Речь и действительность. М., с.165-230.

24. Семенов, О. М., 2012. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія». с.216.

25. Сидорчук Н. Г., 2001. Організація самоосвітньої діяльності майбутніх учителів у процесі вивчення предметів педагогічного циклу: дис. канд. пед. наук: Ін-т пед-ки і психології професійної освіти АПН України. К. с. 221.

26. Симоненко, Л. О., 2001. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку. Українська термінологія і сучасність : зб. наук. Праць. Вип. IV. К.: КНЕУ с.328.

27. 256. Словник-довідник з української лінгводидактики: навчальний

28. посібник: за ред. Пентиліук М.І., 2015. К.: Ленвіт. с.320.

29. Струганець Л. В., 2000. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль. с. 88.
30. Словник української мови. У 11 т., 1979. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР; гл.редкол.: Білодід І.К. Київ: Наукова думка, т.10. с.658
31. Солодка А. К., 2005. Полікультурне виховання та освіта – крок до інтеграції освіти України в єдиний загальнокультурний простір. Нау. вісник Миколаївського державного університету: Зб.праць.- Миколаїв:МДУ, с.212-217.
32. Топалова В. М., 1997. Формирование социокультурной компетенции у студентов неязыкового вуза. К., с.167.
33. Хмельковська, С.В., 2005. Формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов у процесі фахової підготовки : дис. кандидата пед. наук: Херсон., с.221.
34. Хомич, Л. О., 1998. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. К.: “Магістр-S” с.200.
35. Черних, О. В., 2004. Освіта як комунікативний процес. К.: ТОВ Поліграфконсалтинг. с.40.
36. Шандрук, С.І., 2013. Структурний підхід до кооперативного навчання у викладанні іноземної мови / С.І.Шандрук. Молодь і ринок: [щомісячний науково-педагогічний журнал]. №11 (106), с.74-78.
37. Шандрук, С.І., 2015. Концепція мультикультурності в контексті іншомовної освіти США / С.І.Шандрук. – Наукові записки. – Вип. 136. – Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: Видавець: Лисенко В.Ф., с.397-402.
38. Шевченко, О.В., 2016. Сутність і структура комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей / О. В. Шевченко // Особистість, суспільство, політика: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. / упоряд. С. Терепищій. Люблін: WSEI, с.84–87. 285. Шеламова, Г. М., 2004. Деловая культура и психология общения. М.: Академия, с.160.
39. Ярововська, О. Б., 2015. Концепт «ключові компетентності» в освітніх документах початкової школи країн Європейського Союзу. Молодий вчений: наук.журнал. №2 (17). с.155-159.
40. Яценко, С. Л., 2015. Особистісно орієнтоване навчання: теоретичний та прикладний аспекти. Проблеми освіти: Наук-метод. зб. Вип. 85. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ., с.231-237.

ДОДАТКИ

Додаток 1

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Демченко Віталій Віталійович, учасник освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

- не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

- не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

12.11.2020 (дата)	 (підпис)	Віталій Демченко (ім'я, прізвище)
----------------------	---	--------------------------------------